

Skolan på landsbygden är inte bara en plats för lärande, utan en möjlighet till förbättrad hälsa.

Sanda skola beskrivs av många som en idyllisk skola på landsbygden. Stora grönområden med närhet till skog, öppna gräsytor, hagar, buskar och träd omger hela skolan. Privat mark från föräldrar har tilldelats skolan så att barnen får vara med och följa odlingens och växternas årshjul.

Varje morgon, innan första lektionen startar, går alla barn en morgonpromenad runt det stora grönområdet. Promenaden är gynnsam på olika sätt för varje individ. För vissa barn ger den möjlighet att samla sina tankar och få en lugn stund. För andra ges en chans att prata av sig innan lektionen börjar och samtidigt får barnen motion och frisk luft. Promenadens intensitet anpassas efter varje barns behov. Behöver man springa av sig får man springa, och vill man gå lugnt så går man lugnt. Mitt bland dessa gröna ytor möter man korna som går i hagen framför skolan och hästarna som betar bakom skolan. Gräskullar på skolgården stimulerar motoriska färdigheter, lek och vinteraktiviteter. Bara att ha tillgång till en pulkabacke är inte enkelt att få till här på ön, men på Sanda skola finns en på skolgården!

De negativa konsekvenserna av luftföroreningar på barns lunghälsa är väldokumenterade. Forskning visar även att barn med fördel bör exponeras för jord och sand för att minska risken för astma- och allergiutveckling (Haahtela et al, 2019). På Sanda skola erbjuds både lek i en stor sandlåda, odlingsprojekt och aktiviteter på gräskullar. Vid Sanda skola går hästar och kor i närheten. På "djurens dag" ser man inte sällan en ko, en häst eller andra roliga djur som tas med från närområdets gårdar som barnen får klappa. Ibland kommer en häst och vagn för att hämta upp några barn, vilket skapar stor glädje hos hela barnskaran på skolan. Almqvist Malmros et al (2025) beskriver att barn som tidigt exponeras för pälsdjur har minskad risk för utveckling av allergisk sjukdom.

På Sanda skola får barnen bra förutsättningar för att minska risken för exponering av luftföroreningar. Det är inte tät bebyggelse eller brist på grönområden, som Zhebin et al (2025) redogör som vedertagna risker för barns hälsa. Renare luft förbättrar barns lungkapacitet och barns lunghälsa har stor betydelse för risken att utveckla flera kroniska sjukdomar som vuxen (Zhebin, 2022). Hur kan det vara försvarbart att Sanda skola, med sin positiva miljö, riskerar att tas bort från barnen? Skolans miljö är precis vad forskare rekommenderar för att minska risken för astma, nedsatt lungfunktion samt kroniska sjukdomstillstånd senare i livet. Barnkonventionens tredje artikel beskriver att vid alla beslut som rör barn ska det i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa (Barnkonventionen, 2024).

Sanda skola är så mycket mer än sin miljö. Vi kan tala om många andra fördelar, som hur bra det är med barngrupper på cirka 17-20 barn per klass, vilket ger bättre förutsättningar för lugn och ro i klassrummen. Enligt Sveriges lärare (2024) är rekommendationen max 15 barn per grupp. Vi kan även tala om all fantastisk personal och alla fina aktiviteter som anordnas. Vi kan tala om allt fint engagemang, all respekt och all kärlek som barnen får. Men det handlar om mer! Det handlar om barnens rätt till goda förutsättningar för en god hälsa. Det är idag välkänt att barn som växer upp i eller nära en jordbruksmiljö har lägre risk för ohälsa. Forskning har visat att barn med astma och allergisk sjukdom är mer benägna att själva uppleva stress och oro. Barn med både astma och symptom på oro och stress har även ökade risker för försämrad astma, dåligt kontrollerad astma och ökade medicinska kostnader, inklusive sjukhusvistelser (Almqvist Malmros et al, 2025). Vi anser att Sanda skola har en lugn och trygg miljö och skulle på så vis kunna bidra till lägre kostnader i samhället om den fick vara kvar.

Det känns förkrossande att riskera att behöva flytta våra barn till en skola längre bort, när vi själva aktivt har valt att bo på landsbygden och planerat för vilken skola vi vill att våra barn ska gå i, en skola med bra omdömen! Vi hoppas att det tas hänsyn till alla dessa fördelar med grönområden och lantbruk med ovan beskrivna hälsofrämjande effekter innan beslut fattas. Det är också av stor vikt att barnens röst blir hörd i vad de anser om sin skola. Barnkonventionens tolfte artikel belyser barnens rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet (Barnkonventionen, 2024). Vidare skulle det för oss föräldrar innebära ökade transportkostnader, högre utsläpp och mindre tid på arbetet för att hinna hämta barnen. Att leva och bo på landsbygden hotas när vårt livspussel inte kommer att gå ihop.

Låt våra barns mycket välfungerande landsbygdsidyll till skola, med allt gott som den tillför, få vara kvar för våra barns hälsas skull! Och för oss som lever och bor på landsbygden.

/ Föräldraföreningen på Sanda skola. // genom Amanda Höjdén nyinflyttad
specialistsjuksköterska – Barn och ungdom

Källor

- **Faktorer som påverkar risken att bli allergisk som barn. Vetenskaplig bakgrund.** Catarina Almqvist Malmros, Susanne Glaumann, Emma Goksör, Anne Kihlström, Jon Konradsen, Erik Melén, Caroline Nilsson, Lennart Nilsson, Sandra Tedner, Anna Undeman Asarnej, Göran Wennergren, Christina West. Rev. 2025. Riktlinjer Allergi och Astma - Barnläkarföreningens delförening för allergi och lungmedicin
- **Helsinki by nature: The Nature Step to Respiratory Health** Haahtela et al. Clinical and Translational Allergy (2019) 9:57 <https://doi.org/10.1186/s13601-019-0295-2>
- **"External exposome and incident asthma across the life course in 14 European cohorts: a prospective analysis within the EXPANSE project"** Zhebin Yu, Sara Kress, Natalia Blay, Petr Gregor, Hanna-Maria Kukk, Miriam Leskien, Renata Majewska, Max J. Oosterwegel, Daniel Szabó, Margreet ten Have, Jana Klánová, Ondřej Mikeš, Anna Bergström, Alonso Bussalleu, Rafael de Cid, Andrea Dalecka, Payam Dadvand, Saskia van Dorsselaer, Krista Fischer, Kees de Hoogh, Gerard H. Koppelman, Jaanika Kronberg, Estonian Biobank Research Team, Jeroen Lakerveld, Petter Ljungman, Simon Kebede Merid, Pawel Macek, Marta Manczuk, Anne-Sophie Merritt, Agnieszka Pac, Priit Palta, Göran Pershagen, Annette Peters, Hynek Pikhart, Apolline Saucy, Tamara Schikowski, Youchen Shen, Marie Standl, Cathryn Tonne, Roel Vermeulen, Jelle Vlaanderen, Judith M Vonk, Kathrin Wolf, Carl Henrik Ek, Olena Gruzieva, Ulrike Gehring, Erik Melén, Lancet Regional Health-Europe, online 16 maj 2025, doi: 10.1016/j.lanepe.2025.101314.
- **"Associations of improved air quality with lung function growth from childhood to adulthood: The BAMSE study"** Zhebin Yu, Simon Kebede Merid, Tom Bellander, Anna Bergström, Kristina Eneroth, Antonios Georgelis, Jenny Hallberg, Inger Kull, Petter Ljungman, Susanna Klevebro, Massimo Stafoggia, Gang Wang, Göran Pershagen, Olena Gruzieva, Erik Melén, European Respiratory Journal, online 23 februari, doi: 10.1183/13993003.01783-2022.
- **Barnkonventionen.** 2024. [Läs barnkonventionen här | unicef.se](https://www.unicef.se/barnkonventionen)
- **Sveriges lärare** (2024). [Nya siffror för storleken på barngrupper från Skolverket](https://www.skolverket.se/om-skolverket/nyheter/2024/nya-siffror-for-storleken-pa-barngrupper)